

KRYSTYNA WOJTCZAK

Tytuł profesora w Polsce w latach 1920–1990.

Część 1. Warunki przyznawania tytułu profesora w prawie szkół wyższych

Streszczenie

Prawo szkół wyższych lat minionych niejednolicie określało instytucję tytułu profesora. Różnicom w jej ujmowaniu z reguły odpowiadały warunki prawne i faktyczne, w jakich ówczesne szkoły wyższe działały w Polsce międzywojennej, w pierwszych latach Polski Ludowej oraz w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Nie był to okres prostych przemian. Pierwsze szkoły akademickie działające po 1918 r., a także po zakończeniu II wojny światowej borykały się nie tylko z pozyskaniem kadry profesorskiej. Lata późniejsze, mimo otwierania nowych szkół wyższych, problemu niedoboru kadry profesorskiej nie rozwiązały. Przeciwnie, powstało nowe zagrożenie: ideologizacja szkół wyższych i badań naukowych. Założeniom tym stopniowo podporządkowywano kryteria doboru kadry profesorskiej. Ten stan rzeczy zmienił się dopiero w wyniku transformacji ustrojowej dokonanej po 1989 r.

W latach dwudziestych Polski międzywojennej i pierwszych latach Polski Ludowej przewidywano tytuły profesora: nadzwyczajnego i zwyczajnego. Wprawdzie szczególną pozycję pozostawiono także profesorom honorowym, przyznawanie innych tytułów profesora nie było jednak odosobnione. Braki kadry profesorskiej rekompensowano przez nadawanie tytułów: profesora tytularnego, kontraktowego oraz zastępcy profesora. W pierwszych latach Polski Ludowej od tego rozwiązania nie odstępiono. Zmiany przyniósł dopiero rok 1952. Ustawą z 1951 r. przyjęto dwa tytuły naukowe – profesora nadzwyczajnego i profesora zwyczajnego. Ustawą z 1958 r. rozszerzono je o tytuły profesora kontraktowego oraz zastępcy profesora i odmiennie określono warunki ich przyznawania.

Artykuł ukazuje rozwiązania prawne lat minionych nie tylko w zakresie, w jakim służyły one doborowi kadry profesorskiej i stawianych im w poszczególnych latach warunków awansów naukowych, ale i warunków tym awansom odpowiadających.

Słowa kluczowe: przyznawanie tytułów naukowych profesora – mianowanie na stanowisko profesora – ramy wolności badań naukowych